

ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU A PÉČE O LESNÍ REZERVACE UHERSKOHRADIŠŤSKA

EVALUATION OF PRESENT STATE AND MANAGEMENT OF FOREST PROTECTED AREAS OF UHERSKOHRADIŠŤSKO

Kateřina Rebrošová, Jiří Schneider

ABSTRAKT

V této práci bylo zhodnoceno 18 maloplošných zvláště chráněných území (m-ZCHÚ) o celkové ploše 387,2 ha. Ze získaných výsledků plyne, že téměř 5,5 % rezervací se nachází ve vynikajícím stavu, 44,4 % ve stavu dobrém, 44,4 % v průměrném stavu a 5,5 % ve stavu špatném. Péče o tato chráněná území je celkově hodnocena dobrým (33,3 %) a průměrným (44,4 %) stupněm. Vynikající péči má 11,1 % rezervací a péči neuspokojivou taktéž 11,1 % maloplošných chráněných území. Studie navrhuje soubor optimalizačních opatření v síti těchto chráněných území. V další části této studie je podrobně rozebrán stav a péče v každém chráněném území a doporučen návrh opatření směřujících k optimalizaci stavu a péče o tato území.

Klíčová slova: zvláště chráněná území, síť chráněných území, lesní rezervace, péče o chráněná území, optimalizační opatření.

ABSTRACT

The thesis contains evaluation of 18 small-scale protected areas occupying altogether 387.2 hectares. Acquired results show that nearly 5.5 % of protected areas are in excellent condition, 44.4% in a good condition, 44.4 % in an average condition and 5.5% in unsatisfactory condition. The management of this forest protected areas is overall classified as good (33.3 %) to average (44.4 %). An excellent condition of management is on 11.1 % of areas, while the same number, 11.1 %, of areas have their management in unsatisfactory condition. The study suggests a collection of optimizations in these forest protected areas system. Detailed analysis of state and management in every evaluated protected area is part of the supplement of this thesis. A proposal for optimization of state and management of the areas is also part of the supplement.

Key words: special protected areas, system of protected areas, forest protected areas, management of protected areas.

1. Úvod

V roce 2005 byla Martinem Svátkem a Antonínem Bučkem vypracována Metodika hodnocení stavu a péče v maloplošných zvláště chráněných územích (dále jen m-ZCHÚ). Práce byla od Ústavu lesnické botaniky, dendrologie a geobiocenologie LDF MZLU v Brně na konci roku 2005 převzata Ministerstvem životního prostředí ČR (odbozem zvláště chráněných částí přírody) jako "Metodika hodnocení stavu a péče v maloplošných zvláště chráněných územích". Uvedená metodika byla v průběhu několika předchozích let neustále zlepšována a ověřována pomocí semestrálních a diplomových prací, než se vypracovala do současné konečné podoby.

Cílem této předkládané práce „Zhodnocení současného stavu a péče o lesní rezervace Uherskohradištska“ byla snaha posoudit stav každého chráněného území v rámci několika kritérií a výsledně získat celkové hodnocení stavu a péče o dané území. Práce by tedy měla umožnit porovnání stavu a péče o m-ZCHÚ (jak celkové úrovně stavu a managementu, tak i srovnání z jednotlivých odlišných hledisek), ale také zhodnotit chráněná území v rámci dvou krajů s přihlédnutím na přírodní podmínky a další charakteristiky daných lokalit.

Bylo zhodnoceno celkem 18 chráněných lokalit, z toho 13 lesních rezervací, a dalších 5, jejichž součástí jsou lesní porosty nebo porosty dřevin, ale s jiným předmětem ochrany (PR Kanada – slepé rameno řeky Moravy, PP Budačina – geologické jevy, PR Kobylí hlava – luční společenstva, PR – Kovářův žleb – luční společenstva a sady lesostepního charakteru, PP Olšava – neregulovaný úsek řeky). Celková plocha zhodnoceného území činí 379,8 ha.

2. Metodika

Použita byla metodika hodnocení stavu a péče v maloplošných zvláště chráněných územích (Svátek, Buček, 2005), která byla koncipována především pro potřeby provádění vrchního státního dozoru MŽP v maloplošných zvláště chráněných územích. Hodnocení může provádět každý odborník seznámený se základy ekologie a současné nauky o ochraně přírody (sozologie).

Lokality, ve kterých proběhlo hodnocení stavu a péče ukazují tabulky číslo 1 a 2.

Tab. 1 - Kategorie přírodních památek (PP)

kód	název	okr.	P (ha)	RV	předmět ochrany
1693	Barborka	UH	7,96	1994	Zachování starého porostu dubové bučiny a pískovcových skalních útvarů.
1256	Břestecská skála	UH	4,10	2002	Ochrana geomorfologického útvaru a původní karpatské ostržicové dubohabřiny.
193	Budačina	ZL	8,06	1957	Ochrana skalního výtvaru a přilehlých lesních porostů.
2098	Máchova dolina	UH	2,51	2000	V areálu Chřibů ojedinělý typ zakrslé kyselé bučiny.
2157	Makovica	UH	5,20	2002	Zachování ukázky typických lesních společenstev chřibské pahorkatiny.
2158	Maršava	UH	2,40	2002	Zachování posledních zbytků starých porostů na přirozených výchozech sedimentů račanské jednotky.
2195	Nazaret	UH	2,80	2002	Starý lesní porost s dřevinami typickými pro původní karpatské lesy, kombinace prameniště s rozsáhlejším pískovcovým suťovištěm.
2055	Olšava	UH	3,44	1999	Poslední zbytek přirozeného neregulovaného úseku řeky Olšavy.

Tab. 2 - kategorie přírodních rezervací (PR)

kód	název	okr.	P (ha)	RV	předmět ochrany
620	Holý kopec	UH	92,09	1975	Ochrana přirozené bučiny v nejedlové části moravských Karpat.
1942	Kanada	UH	18,78	1998	Slepé rameno řeky Moravy s bohatým výskytem ohrožené flóry a fauny typické pro tento biotop.
1939	Kobylí hlava	UH	3,39	1998	Fragment původních subxerofilních lučních společenstev s bohatou druhovou diverzitou v Hlucké pahorkatině.
1938	Kolébky	UH	95,86	1998	Jilmový luh s převahou jasanu, olše, topolu černého a bílého a s bylinným patrem.
192	Kovářův žleb	UH	14,60	1956	Květnaté subxerofilní louky a extenzivní ovocné sady lesostepního charakteru.
2099	Smutný žleb	UH	8,50	2000	V areálu Chřibů ojedinělý typ kyselých bučin.
1692	Stará hráz	KR	7,76	1994	Ochrana porostů reprezentujících společenstva květnatých bučin.
2097	Trnovec	UH	45,93	2000	Zachování lesního typu tvrdého luhu a květnatých luk.
511	Vlčnovský háj	UH	31,97	1955	Zachování typické vegetace karpatské prvosenkové dubohabřiny s bohatým výskytem ladoňky dvoulisté.
1795	Záskalí	KR	31,82	1995	Ochrana skalního výtvaru a přilehlých lesních porostů reprezentujících společenstva dubových bučin v Chřibech.

Vysvětlivky:

okr. – okres

P(ha) – výměra území uvedená v hektarech

RV – rok vyhlášení území

Péče o chráněné území je hodnocena podle osmi kritérií uvedených v tabulce 4.

Tab. 4.

Kritéria hodnocení péče o území	
název kritéria	stručná charakteristika hodnocení kritéria
dokumentace	posouzení kvality existující dokumentace o území
značení hranic	hodnocení kvality značení hranic území
cesty	posouzení péče o síť cest (regulace návštěvnosti, eroze, fragmentace)
ochranné pásmo	hodnocení funkčnosti ochranného pásma i všech jevů v něm se vyskytujících
omezování vnějších negativních vlivů	posouzení eliminace všech významných a zřetelných negativních vlivů z okolí
péče o obnovu	hodnocení opatření, která obnovu ochraňují, umožňují či podporují
zásahy	hodnocení veškerých zásahů a opatření, ovlivňujících stav území
dosahování cílů ochrany	celkové posouzení péče vzhledem k dosahování cílů ochrany

3. Výsledky

3.1. Výsledky hodnocení současného stavu lesních rezervací Uherskohradištska

Současný stav chráněných území je celkově hodnocen jako průměrný (44,4%) a dobrý (44,4%). Vynikající současný stav je pouze v přírodní rezervaci Holý kopec. Od ostatních chráněných území se výrazně odlišuje přírodní rezervace Olšava, představující jediný případ kdy bylo uděleno špatné hodnocení současného stavu, blízko k přidělení tohoto stupně hodnocení mají také přírodní rezervace Kobylí hlava a Stará hráz.

Nejlépe hodnoceným stupněm je kritérium Skládky a odpad, poukazuje to na to, že chráněná území jsou většinou ušetřena ukládání černých skládek v lese a volného odhazování odpadků. Dalším nejlépe hodnoceným kritériem je zachovalost území, znamená to tedy, že na většině lokalitách je zachován předmět ochrany pro který bylo chráněné území vyhlášeno.

Hodnocení současného stavu seřazené podle aritmetického průměru udělených stupňů vyjadřuje tabulka 5.

tab. 5.: n* - kritérium významné druhy nebylo hodnoceno u všech lokalit

Kategorie současného stavu	aritmetický průměr
Zachovalost	3,9
Struktura	3,4
Významné druhy	n*
Reprodukce	3,6
Narušení obnovy	3,5
Invazní a expanzivní druhy	3,7
Skládky a opad	4,1
Jiné negativní vlivy	2,8

3.2. Výsledné hodnocení současné péče o lesní rezervace Uherskohradištska

Péče o chráněná lesní území Uherskohradištska je celkově hodnocena dobrým (33,3%) až průměrným (44,4%) stupněm. Nejlépe hodnocena je péče o přírodní rezervace Holý kopec a Kovářův žleb. Nejhorší péče je patrná u PR Stará hráz a PP Olšava (neuspokojivá). Nejlépe hodnocenou kategorií je dokumentace a kvalita značení hranic. Nejhuře hodnocenou kategorií je ochranné pásmo. Při hodnocení péče nebyly zjištěny vážné nedostatky, bohužel výjimkou je neuspokojivá péče o PP Olšava.

Kategorie současné péče seřazené podle aritmetického průměru udělených stupňů vyjadřuje tabulka 6.

tab. 6.

Kategorie péče	aritmetický průměr
Dokumentace	4,4
Značení hranic	4,1
Cesty	3,4
Ochranné pásmo	3,1
Omezování vnějších negativních vlivů	3,2
Péče o obnovu	3,6
Zásahy	3,4
Dosahování cílů ochrany	3,4

4. Závěr

Se získaných výsledků je patrný průměrný (44,4 %) a dobrý (44,4 %) současný stav. Vynikající současný stav je v přírodní rezervaci Holý kopec. Od ostatních chráněných území se výrazně odlišuje přírodní památka Olšava, představující jediný případ, kdy bylo uděleno špatné hodnocení současného stavu, blízko k přidělení tohoto stupně hodnocení mají také přírodní rezervace Kobylí hlava a Stará hráz. Řada těchto chráněných lokalit se vyznačuje porosty s dobrou reprodukcí, nižší je vertikální, horizontální a věková rozrůzněnost, výjimku představuje PR Holý kopec. Častým negativním jevem jsou vysoké stavy spárkaté zvěře, která působí škody na přirozené obnově.

Péče o chráněná lesní území Uherskohradištska je celkově hodnocena dobrým (33,3 %) až průměrným (44,4 %) stupněm. Nejlépe hodnocena je péče o přírodní rezervace Holý kopec a Kovářův žleb. Vysoce je hodnocena potřebná dokumentace (ve všech případech nejvyšším stupněm). Stejně tak kvalita značení hranic. Problematika ochranného pásma je řešena poněkud hůře. Ochranné pásmo není často respektováno a neplní svůj účel. Při zhodnocení péče nebyly zjištěny vážné nedostatky vůči ochraně přírody v rámci maloplošných zvláště chráněných území. V řadě území však chybí aktivní monitoring stavu (zejména managementu lesních porostů) a také aktivní sledování a případně usměrňování péče o tyto území.

Výsledky této práce by měly umožnit odstranění zjištěných nedostatků a stanovení optimálních zásad péče do budoucna. Na základě této studie lze provést srovnání stavu a managementu mezi jednotlivými maloplošnými zvláště chráněnými územími a poskytnout tak souhrnné hodnocení sítě většiny lesních rezervací na území bývalého okresu Uherské Hradiště.

5. Seznam literatury a použitých informačních zdrojů

A. Literatura

PETŘÍČEK, V. A KOL., 1999. Péče o chráněná území, I. Nelesní společenstva, AOPK. Praha, 450 s. ISBN 80-86305-01-5

PETŘÍČEK, V. A KOL., 1999. Péče o chráněná území, II. Lesní společenstva, AOPK. Praha, 713. ISBN 80-86064-87-5

PLÍVA, K., ŽLÁBEK, I., 1986. Přírodní lesní oblasti, Ministerstvo lesního a vodního hospodářství ČSR. Praha, 352 s. ISBN 80-86386-10-4

RYBKA, V., RYBKOVÁ, R., POHLOVÁ, R., 2005. Plants of the Natura 2000 network in the Czech Republic, Sagittaria. Olomouc, Praha. 87 s. ISBN 80-86064-72-7

SVÁTEK, M., BUČEK, A., 2005. Metodika hodnocení stavu a péče v maloplošných zvláště chráněných územích. ÚLB DG MZLU Brno. 35 s.

SVÁTEK, M. 2002. Zhodnocení současného stavu a péče o zvláště chráněná území ŠLP Křtiny v roce 2002. ÚLB DT MZLU Brno. 164 s.

REBROŠOVÁ, K., 2007. Zhodnocení současného stavu a péče o lesní rezervace Uherskohradištska. LDF MZLU, Brno. 53 s. dipl. práce

HRABEC, J., ŠNAJDARA, P., KRUPIČKOVÁ, Z., JAGOŠ, B., 2002. Chráněná území Uherskohradištska a Uherskobrodská. ČSOP. Uherské Hradiště. 68 s. ISBN 78-59617-15-4

MACKOVČIN, P., MATKOVÁ., M A KOL., 2002. Zlínsko. In: Mackovčín P. Sedláček M. (eds): Chráněná území ČR, svazek II. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 376 s. ISBN 78-89562-23-6

ŘÍHÁČEK, V., 2006. Zhodnocení současného stavu a péče o chráněná území města Brna. Diplomová práce, ÚLBDG MZLU Brno. 51 s.

Plány péče: PP Barborka pro období 2004 – 2013, PP Břestecká skála pro období 2004 – 2013, PP Budačina pro období 2005 – 2014, PR Holý kopec pro období 2002 – 2013, PR Kanada pro období 2004 – 2013, PR Kobylí hlava pro období 2004 – 2013, PR Kolébky pro období 2004 – 2013, PR Kovářův žleb pro období 2006 – 2015, PP Máchova dolina pro období 2004 – 2013, PP Makovica pro období 2004 – 2013, PP Maršava pro období 2004 – 2013, PP Nazaret pro období 2004 – 2013, PP Olšava pro období 2004 – 2013, PR Smutný žleb pro období 2004 – 2013, PR Stará hráz pro období 2005 – 2014, PR Trnovec pro období 2005 – 2014, PR Vlčnovský háj pro období 2003 – 2012, PR Záskalí pro období 2005 – 2014.